

Obsah

Úvod	7
I. oddíl	9
1. Sociální politika a její základní charakteristika	9
1.1 Podstata sociální politiky a její různá pojetí	10
1.2 Subjekty a objekty sociální politiky	14
1.3 Státní sociální politika a její cílové zaměření	16
1.4 Základní principy sociální politiky	19
1.5 Funkce a nástroje sociální politiky	25
1.6 Vztahy a souvislosti sociální a hospodářské politiky	31
2. Stát blahobytu - pojem, příčiny vzniku a problémy	35
2.1 Pojem a vznik státu blahobytu	35
2.2 Příčiny vzniku státu blahobytu	38
2.3 Některé problémy spojené s existencí státu blahobytu	42
3. Vývoj sociální politiky	47
3.1. Stručná charakteristika vývoje sociální politiky	48
3.2 Sociální politiky v rámci Evropského společenství a problém jejich harmonisace.	53
4. Sociální politika v období transformace čs. ekonomiky a společnosti	61
4.1 Charakteristika procesu transformace	61
4.2 Sociální reforma	63
II. oddíl	69
5. Sociální zabezpečení	69
5.1 Sociální zabezpečení v sociálním systému	69
5.1.1 Vymezení sociálního zabezpečení	69
5.1.2 Základní funkce a rozdělovací principy v sociálním zabezpečení	71
5.1.3 Základní determinanty sociálního zabezpečení	72
5.2 Nová koncepce sociálního zabezpečení	75
5.2.1 Minulý vývoj sociálního zabezpečení	75

5.2.2	Principy koncepce sociálního zabezpečení	77
5.2.3	Koncepce sociálního zabezpečení v tržních ekonomikách západních zemí	79
5.3	Sociální pojištění	81
5.3.1	Základní změny proti stavu do r. 1992	81
5.3.2	Realizace nového systému financování sociálního zabezpečení	83
5.3.3	Valorizace dávek sociálního pojištění	86
5.4	Důchodové pojištění	88
5.4.1	Zabezpečované životní situace	88
5.4.2	Starobní důchod	88
5.4.3	Invalidní a částečně invalidní důchod	90
5.4.4	Vdovský a vdovecký důchod	90
5.5	Nemocenské pojištění	91
5.5.1	Zabezpečované životní situace	91
5.5.2	Nemocenské	93
5.6	Státní sociální podpora	95
5.6.1	Východiska státní sociální podpory	95
5.6.2	Státní podpora rodin s dětmi	96
5.7	Sociální pomoc	97
5.7.1	Životní minimum a sociální potřebnost	97
5.7.2	Hlavní systémové zásady moderní sociální pomoci	99
5.7.3	Konstrukce systému dávek a služeb sociální pomoci	102
6.	Zdravotní politika	105
6.1	Zdraví jako prioritní hodnota ve společnosti	105
6.2	Faktory ovlivňující zdraví obyvatelstva	105
6.3	Východiska a předpoklady zdravotní politiky	106
6.4	Zdravotní politika a úloha státu	107
6.5	Krize zdraví a zdravotnictví v ČR	109
6.6	Transformace zdravotnictví v ČR	110
7.	Rodinná politika	115
7.1	Systém podpory rodin ve světě	115
7.2	Základní demografické a věcné charakteristiky relevantní pro rodinnou politiku	117
7.3	Rodinná politika v Československu	118
7.4	Současná soustava společenské pomoci rodinám s dětmi	120
7.5	Zásady budoucího sociálního systému podporujícího rodinu	121
8.	Bytová politika	125
8.1	Obsahový rámec bydlení	125
8.2	Systém rozdělování bytů	125
8.2.1	Administrativně přidělový systém rozdělování bytů	126
8.2.2	Tržní systém rozdělování bytů	127

8.3 Bytová politika v Československu	128
8.4 Koncepce bytové politiky při vytváření tržních podmínek bydlení	130
9. Politika zaměstnanosti	135
9.1 Politika zaměstnanosti ve vyspělých tržních ekonomikách	135
9.2 Situace na vznikajícím trhu práce v Československu a České republice . . .	139
9.3 Vliv programů sociální politiky na fungování trhu práce	142
9.3.1 Programy příjmové podpory a jejich vztah ke stimulaci k práci	142
9.3.2 Vztah mezi fixními pracovními náklady a poptávkou po práci	143
10. Vzdělávací politika	145
10.1 Základní pojmy	145
10.2 Postavení vzdělání ve společnosti	147
10.3 Vzdělávací politika, její cíle a hlavní principy	149
10.4 Hlavní problémy současné vzdělávací politiky ČR	152

Učební text se zaměřuje na základní otázky sociální politiky, které vysvětluje především problémovým způsobem. Mnohé v této oblasti totiž jak v teorii tak i v praxi není jednoznačně respikované jako takové ve světě i u nás uznávané. Jde o výběr nejdůležitějších témat, který ve svém celku však poskytuje základní potřebné poznání o sociální politice.

Obecně je text rozdělen do dvou oddílů a do deseti kapitol. První oddíl (kap. 1 - 4) je věnován obecným problémům teorie i praxe sociální politiky t. j., různým východiskům, výkladovým konceptům, funkcím, typům sociální politiky a pod., dále vývoji sociální politiky v procesu transformace. Druhý oddíl (kap. 5 - 10) je věnován jednotlivým dílčím sociálním politikám a je zaměřen konkrétněji. Řazení jednotlivých dílčích politik je více méně zvykové, respektuje samozřejmost jejich přiřazování k sociální politice.

Při zpracování učebního textu se autorský kolektiv snažil podat spíše obecněji platný výklad problémů, souvislostí trendů, směrů a pod., aby byl obraz sociální politiky zachycen v "realistické, srozumitelné, platné podobě". Z velice četných a rozmanitých konkrétních sociálně politických opatření a institutů (dávky, podpor, služeb atd.) se zaměřuje na ilustraci těch základních, zejména jejich smyslu, podstaty a účelu.

Příkladem pro zpracování učebního textu byla řada teoretických publikací, zahraničních i domácích, výzkumných prací, časopisecká literatura a pochopitelně i řada právních norem, zákonů a dokumentů příslušných orgánů státní správy, statistických materiálů a v neposlední řadě i vlastní vědeckovýzkumná činnost učitelů katedry.

Učební text je určen především studentům bakalářského studia na národohospodářské fakultě a studentům ostatních fakult VŠE, kteří si zvolí sociální politiku za předmět svého studijního zájmu. Studentům, kteří budou mít zájem o širší a hlubší vědomosti v oboru sociální